

Швець О. С.,
курсант 343 навчальної групи
факультету правоохоронної
діяльності,
Національна академія Державної
прикордонної служби ім. Богдана
Хмельницького
(м. Хмельницький, Україна)

Науковий керівник:

Чорний А. М.,
кандидат психологічних наук, доцент
кафедри прикордонного контролю,
Національна академія Державної
прикордонної служби ім. Богдана
Хмельницького
(м. Хмельницький, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ШТАБУ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ БРИГАДНОГО ТИПУ У СКЛАДІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Повномасштабна війна російської федерації (далі – рф) проти України суттєво впливає на захист державного кордону (далі – ДК) України, організацію і порядок діяльності Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) в умовах правого режиму воєнного стану, що відповідно потребує пошуку шляхів удосконалення порядку участі у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України, а також у заходах із відновлення територіальної цілісності у межах міжнародно визнаного ДК України.

ДПСУ як суб'єкт національної безпеки активно бере участь у заходах зі стримування збройної агресії рф та її відсічі. Починаючи з 2014 року в ДПСУ було створено окремі бойові комендатури, пізніше – підрозділи швидкого реагування; у 2023 році тривав поетапний перехід деяких прикордонних загонів на організаційно-штатну структуру бригадного типу. Це зумовило потребу в нових підходах до здійснення оперативно-службової діяльності (далі – ОСД) в її різних формах. Невирішеною залишається проблема відсутності єдиного підходу до планування ОСД, зокрема планування бою (дій) в умовах підпорядкування органам військового управління Збройних Сил України (далі – ЗСУ).

З урахуванням фундаментальних національних інтересів, визначених Конституцією України та іншими законами України, Стратегія воєнної безпеки передбачає досягнення вищезазначених цілей шляхом реалізації державної політики у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва [3]. З метою

належного реагування на воєнні загрози, починаючи з 2023 року, у ДПСУ були сформовані прикордонні загони організаційно-штатної структури (далі – ОШС) бригадного типу.

Організаційно-штатні структури даних прикордонних загонів були уніфіковані відповідно до аналогічних частин (підрозділів) ЗСУ (бригада). Зазначене дозволило забезпечити більш якісну взаємодію із ЗСУ, підрозділами територіальної оборони (далі – ТрО), Національною Гвардією України (далі – НГУ) і підвищити ефективність виконання спільних бойових завдань. Така структура найбільш повно відповідає вимогам і загальним принципам ведення сучасного бою [1].

Звичайно прикордонні загони бригадного типу не можуть застосовувати для виконання бойових завдань на рівні загальновійськових частин, однак включення підрозділів ДПСУ до складу угруповання військ ЗСУ передбачає їхню підготовку до виконання бойових завдань у формі бою. Керівництво прикордонними загонами бригадного типу ДПСУ з боку правоохоронних органів держави змінюється на керівництво з боку військового командування, у підпорядкування якого вони передаються [2].

Наразі відсутня єдина методика підготовки командира й штабу прикордонного загону бригадного типу до бою (дій). Планування бою (дій) штабом в умовах підпорядкування органам військового управління (далі – ОВУ) ЗСУ істотно відрізнятиметься від процедур, що застосовуються під час локалізації кризових ситуацій на державному кордоні.

До особливостей роботи штабу належать: передача прикордонного загону бригадного типу до підпорядкування ОВУ ЗСУ; перелік завдань, що стоять перед такими прикордонними загонами; дислокація ключових підрозділів; відстані до лінії державного кордону й критичної інфраструктури; рівень професійної підготовки особового складу та ставлення місцевого населення до органів влади.

Хоча базові засади функціонування штабів, їх типова структура, штатний перелік посад і більшість нормативно-правових актів щодо організації планування та підготовки визначені в Інструкції зі служби штабів органів охорони державного кордону України, питання планування бою (дій) саме в умовах підпорядкування ОВУ ЗСУ залишаються недостатньо розкритими, а структура штабів не завжди адаптована до нових завдань.

Практика роботи показала, що найскладнішими є планування бою (дій), раціональний розподіл сил і засобів, а також скоординована діяльність посадових осіб штабу щодо організації, контролю готовності, ведення розвідки, управління, всебічного забезпечення та підтримання взаємодії з усіма органами управління і підрозділами, які безпосередньо виконують бойові завдання.

Повномасштабна війна рф сприяла адаптації штабної діяльності прикордонних загонів бригадного типу до дій у складі об'єднаних сил. Перехід частин на організаційно-штатну структуру бригадного типу вимагає нових підходів до планування ОСД та раціонального розподілу сил і засобів. Інструктивна база частково регламентує роботу штабів, але не містить

уніфікованої методики планування бою (дій) у випадку підпорядкування органам військового управління ЗСУ.

Отже, повномасштабна агресія рф кардинально змінила умови охорони державного кордону та вимоги до організації діяльності ДПСУ, що зумовило перехід окремих прикордонних загонів на бригадні ОШС і необхідність їхнього інтегрування до сил ЗСУ. Це породжує нагальну потребу в уніфікованій методиці планування ОСД і бою (дій) у разі підпорядкування ОВУ ЗСУ, а також у спеціалізованій підготовці командирів і штабів. Адаптація структури й процедур управління, розробка чітких алгоритмів розподілу сил і засобів та посилення міжвідомчої взаємодії є ключовими для підвищення боєздатності прикордонних формувань. Удосконалення нормативно-методичного забезпечення та практичних підходів до організації професійної підготовки дозволить ДПСУ ефективно виконувати завдання з відсічі збройної агресії й захисту кордонів України.

Список використаних джерел:

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України : наказ Командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 30.12.2016 № 605. Частина II (батальйон, рота). Київ, 2016. 320 с.
2. Інструкція зі служби штабів органів охорони державного кордону України (проект). Хмельницький : Видавництво НАПВУ, 2001. 71 с.
3. Про Стратегію воєнної безпеки України : Указ президента України від 25 березня 2021 року №121/2021. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text> (дата звернення: 05.10.2025).